

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Inleiding

Vandaag,
startzondag,
markeren we het begin van weer een nieuw seizoen in ons kerkelijk bestaan.

Nieuwe ronde,
nieuwe kansen!

...

Ja, ik weet het,
dat zijn wat bedenkelijke woorden
om die toe te passen op het bestaan van de kerk.

Deze woorden komen uit de context van dat andere eeuwenoude instituut;
de kermis.

En deze woorden zijn te plat
om er onze inzet voor ons kerkelijke leven mee te typeren.

En toch waren het juist deze woorden
die het eerst bij mij boven kwamen
toen ik erover nadacht
hoe ik dat wat we gelezen hebben uit de geschiedenis van David
zou kunnen verbinden met wat we op de startzondag eigenlijk doen.

...

Eerst iets over de startzondag.

Kijk,
we zijn niet even opgehouden kerk te zijn.

We hebben alleen van een aantal activiteiten een poosje pauze genomen
- velen van ons zijn op vakantie geweest -
en vandaag markeren we vooral dat de vakantie grofweg achter de rug is
en dat we allerlei activiteiten binnen het kerkelijke leven weer op gaan pakken.

En daar zit een voordeel in,
want als je sommige dingen voor een poosje even stopzet,
om ze later weer op te pakken,
dan geeft dat je ook de kans om,
als je dingen weer opnieuw op gaat starten,
om ze dan ook nog eens opnieuw te doordenken,
zodat je het misschien ook wel wat anders gaat doen.

Niet maar alleen doorgaan zoals het altijd is gegaan,
maar ook de dingen eens tegen het licht houden van de tijd waarin we nu leven
en wat deze tijd van ons vraagt.

En in die zin mogen die woorden van de kermis
ook een ontspannen uitnodiging zijn
om de dingen ook in de kerk
weer eens net wat anders te bekijken.

Nieuwe ronde,
nieuwe kansen.

Onveranderde waarheid?

Maar dan nog iets anders bij de startzondag.

We stoppen in de zomer even met een aantal activiteiten
en die pakken we nu weer op.

En dat we de dingen niet ieder jaar hetzelfde aanpakken,
dat vinden we allemaal wel goed.

Maar we zijn
in de zomer
niet gestopt met kerk te zijn.

De verkondiging van Gods Woord,
het zingen van Gods lof,
het opdragen van de gebeden,
het is alle zondagen,
ook in de zomer,
gewoon doorgedaan.

En aan deze dingen zit natuurlijk ook een uiterlijke kant.

We geven deze dingen een bepaalde vorm
en die vorm kan ook best wel eens wat veranderen.

Maar binnen die vormen die we kiezen
zit ergens opgenomen
dat wat de bron van ons geloof is.

God in Jezus Christus.

En ons denken en ons spreken over God
heeft in de loop van een lange kerkgeschiedenis
nogal wat vaste vormen aangenomen.

Wat doe je daarmee
bij een startzondag?

Mag daarbij
- bij het spreken en denken over God -
ook die ontspannen uitnodiging klinken:

Nieuwe ronde,
nieuwe kansen?

...

Mag ons spreken over God
in het komende seizoen anders zijn,
dan in het afgelopen seizoen?

Gaan we Gods naam weer verbinden
aan al die dingen waar we met zijn naam al vertrouwd zijn,
en daar soms misschien al niet eens meer uit de voeten kunnen,
of nemen we de kans
om de blik weer eens opnieuw open te zetten,
ander licht naar binnen te laten vallen
van wat de wereld is waarin wij leven
om daarin tot een nieuw spreken van God te komen?

Nieuwe ronde,
nieuwe kansen,
ook in het hart van ons geloof?

Grote vraag

Ik weet,
ik leg nu met woorden die afstand lijken te scheppen tot het heilige
- nieuwe ronde, nieuwe kansen -
een heel grote vraag neer die rechtstreeks raakt aan het heilige
- mag ons spreken over God ook anders klinken dan zoals we dat gewend zijn? -

Met een grote stap
kom ik tot een grote vraag,
terwijl je misschien dacht bij een startzondag
vooral een rustige start te maken.

Meer de start markeren,
dan echt al beginnen.

Ik weet het,
ik vraag daarin wel iets van jullie.

Ik hoop dat jullie met me mee willen denken.

...

Nieuwe ronde, nieuwe kansen,
met die woorden zoek ik de verbinding tussen wat we zo'n beetje doen als we startzondag
hebben
met wat we gelezen hebben uit de geschiedenis van David.

Want daarin gaat het ergens ook over kansen.

Het gaat daar over kansen
en dat maak ik op uit een opvallende liefde voor
het twee keer laten gebeuren van dingen.

Tot twee keer toe ontwijkt David de speer van Saul.

Saul biedt David twee keer aan
om met zijn dochter te trouwen.

David geeft daarbij twee keer aan
dat hij met zijn familie van te lage afkomst is
om de schoonzoon van de koning te worden.

Maar als Saul hem zegt dat honderd voorhuiden van de Filistijnen
als bruidsschat mogen dienen,
dan laat David er geen gras over groeien
en hij komt niet met honderd,
maar met tweehonderd Filistijnse voorhuiden op de propfen.

Ook hier dus die factor twee.

Nou, zo zitten er dus een aantal tweede kansen in het verhaal van vanmorgen.

En wie een tweede kans krijgt,
krijgt dus de kans om het een tweede keer anders te doen.

Anders,
zeg ik,
of anders ook beter is,
dat valt niet altijd zomaar uit te maken.

En daarover gaat het ergens, denk ik,
in dit gedeelte;

Nieuwe ronde,
nieuwe kansen.

De eerste koning,
Saul,
is verworpen,
een nieuwe koning,
David,
betreedt het toneel.

En gaat het nu anders?

En, zo ja,
als het nu anders gaat,
is dat dan ook beter?

Tweede kans

Het verhaal van de tweede kans dus.

En als je deze geschiedenis vanuit dat oogpunt bekijkt,
dan is de persoon van Saul
in dit verhaal eigenlijk niet zo'n interessant personage.

Hij is namelijk zeer consistent in het benutten van zijn kansen.

Wanneer hij met zijn speer gooit
dan heeft hij het doel om David te doden
en als hij David aanbiedt om zijn dochter te trouwen,
dan doet hij ook dat met het doel
dat David gedood wordt.

Bij Saul hoeft je bij zijn tweede pogingen
dus geen verrassingen te verwachten.

Iedere mislukte poging
maakt dat hij zich nog meer vastbijt
in zijn oorspronkelijke plan om David te doden.

Alle inhoud blijft hetzelfde
en de vastberadenheid erin wordt alleen maar groter.

Hij wordt Davids aartsvijand.

...

Afgemeten naar zijn menselijke optreden
is Saul in dit verhaal van een tweede kans
dus niet zo'n interessante figuur.

Hij heeft zich verhard in nog maar één doel.

Dat is naar de menselijke kant,
maar gezien vanuit het perspectief
van Gods hand in deze geschiedenis,
is de persoon van Saul ook niet interessant,
want hij krijgt als koning geen tweede kans.

Als het erover gaat hoe de positie van Saul
in Gods licht moet worden bekeken,
dan is de verteller daar glashelder over.

Saul is als koning door God verworpen.

Er rest hem nog maar één ding
en dat is het toneel verlaten.

God zelf zit daar achter.

Hij heeft Saul verlaten
en plaagt hem nu met een boze geest.

...

Nee, de verrassing van de tweede kans
hoeven we bij Saul niet te zoeken.

Niet bij Saul,
maar bij David moeten we daarvoor zijn.

Goed

Maar zien we dat dan bij David
dat hij de tweede kans
anders benut dan de eerste?

En als we dat zien dat hij het anders doet,
is dat dan ook beter?

Dat gevoel krijg ik heel sterk bij dit verhaal
dat wij uitgenodigd worden
om David hier tegen het licht te houden.

Dat we uitgenodigd worden om ons een oordeel te vormen
over wat hij doet,
maar dat we niet echt iets in handen krijgen
om ons oordeel aan te spiegelen.

Je kunt niet tot heel veel meer dan vermoedens komen,
een echt oordeel moet worden uitgesteld.

...

Ja,
maar,
trek ik hiermee de handelwijze van David niet teveel in twijfel?

God was toch met hem,
denk je misschien?

Dat is toch van het begin tot het einde de teneur in dit verhaal?

Daarmee valt het oordeel over David hier toch
ondubbelzinnig in zijn voordeel uit?

...

Ja, dat is wel zo,
dat die teneur in het verhaal zit
- God was met hem -
maar het wordt toch ook maar ergens uit de omstandigheden afgelezen.

Dat hij wist te ontkomen aan Sauls moordpoging.
Dat hij succesvol was in de strijd.

En bovendien laat de verteller het in de meeste gevallen
vanuit Sauls gedachtengangen
tot ons komen;

Uit dit alles maakte Sául op

dat de Heer David bijstond.

God was met David,
dat is hier zeker de teneur,
maar het is niet in beton gegoten.

De vraag is echt
wat David gaat doen
met deze tweede kans in het koningschap van Israel.

En een definitief oordeel is daarover nog niet te geven.

De teneur wordt bovenal bepaald door de constatering dat de Heer met hem was,
maar er rijzen toch ook wel wat vragen.

Nederig?

Hoe benut David nu zijn tweede kans?

Als Saul hem zijn oudste dochter Merab tot vrouw aanbiedt,
reageert David vanuit een houding van nederigheid.

Wie ben ik,
en wat heeft mijn familie,
de verwanten van mijn vader,
in Israel te betekenen,
dat ik de schoonzoon van de koning mag worden?

Daarin zit iets van oprechte nederigheid.

En ook als Saul David voor de tweede keer aanbiedt om zijn schoonzoon te worden,
ditmaal belooft hij hem zijn dochter Michal,
reageert David weer vanuit deze bescheidenheid.

Denken jullie dat het een geringe zaak is
om de schoonzoon van de koning te worden?
Ik ben maar een arm en gering man!

Twee keer een reactie vanuit bescheidenheid dus,
maar je proeft toch dat David in die tweede keer
iets beter zijn kansen afweegt.

De eerste keer wuift het aanbod zondermeer weg
- hij is niet de aangewezen persoon om schoonzoon van de koning te worden -
maar de tweede keer formuleert hij toch iets anders.

Minder vanuit een persoonlijke lage staat
en meer vanuit de omstandigheden.

Ik ben maar een arm man.

En hier vindt Saul dan de opening die hij zoekt
om David te krijgen waar hij hem hebben wil.

Het gaat de koning niet om een bruidsschat.
Als je honderd voorhuiden van de Filistijnen kunt leveren
mag je de dochter van de koning trouwen.

En dan opeens
is alle bescheidenheid bij David weg.

Nu stemt hij in om schoonzoon van de koning te worden
- hij kiest dus duidelijk voor die positie,
niet voor de liefde van die vrouw -
en hij laat er geen gras over groeien.

Hij heeft de volle termijn niet nodig
en geeft het dubbele
van wat gevraagd was.

Dat was bepaald
niet gering!

Te ijverig?

Wat is er hier nu gebeurd.

Wat maakt dat David hier opeens
zich vanuit een houding van nederigheid
ontpopt tot iemand met een dubbele ijver?

...

En de verteller van het verhaal laat zich er niet echt over uit,
maar het zal toch ergens in dat woord 'voorhuiden' zitten.

Daarmee komt er een religieus element het verhaal binnen.

En het was juist dit element
dat David in het oog had,
toen Israel tegenover Goliath stond;
de Filistijn bij uitstek.

Wat denkt die onbesneden Filistijn wel,
dat hij de slagorden van de Levende God durft te tarten?!

En David had in die situatie met deze woorden
precies weten te onderscheiden waar het op aan kwam.

Díe woorden dáár
waren helemaal raak!

Maar,
kan hij zich in de situatie waarin hij nu zit
- nieuwe kans om de schoonzoon van de koning te worden -
deze woorden wel weer opnieuw toe-eigenen?

Kan hij er zomaar vanuit gaan
dat God,
als David maar tegen Filistijnen strijdt,
altijd aan zijn kant zal staan?

Handelt David hier uit moed,
of uit overmoed?

Geld of goed,
dat heb ik niet,
maar wat ik heb,
dat geef ik u.

In de naam van de God van Israel;
alsjeblieft,
tweehonderd voorhuiden.

Dat kun je van mij verwachten!

God met ons?

En is de Heer nu hierin met David?

...

Ja, uit de omstandigheden afgelezen zou je zeggen van wel.

Hij slaagt in al zijn ondernemingen.

Die teneur zit sterk in dit verhaal.

Maar tegelijk rust dit oordeel
heel sterk op de inschatting van Saul:

Uit dit alles maakte Sául op
dat de Heer David bijstond.

Dat is toch geen onverdachte getuige,
zou ik zeggen.

...

En nogmaals,
het eindoordeel is hier niet te geven.

Wat God hier doet
en met wie hij is
en hoe hij handelt,
het blijft allemaal achter de schermen.

En de toon is gezet,
natuurlijk,

dát God David nabij is.

Maar kan
wat soms als een waarheid oplicht
- de Heer was met David toen hij de Filistijn versloeg -
niet een giftige adder worden,
wanneer je dat als mens
jezelf toe-eigent?

Zo vind ik de woorden van David
waarmee hij later tegen zijn vrouw Michal zal uitvallen,
als zij hem aanspreekt op zijn religieuze dans bij het binnenhalen van de Ark van het
verbond in Jeruzalem,
... dan vind ik die woorden fel en venijnig.

Ik danste voor de Heer,
die mij heeft aangesteld als vorst over het volk van de Heer,
over Israel,
en mij zo heeft verkozen boven jouw vader
en heel zijn familie.
Voor de Heer danste ik!

Is dat het beeld wat David van zichzelf heeft gekregen,
religieus superieur aan koning Saul?

Is dat wat zich hier al in David heeft vastgezet;
In de tijd tegen de onbesnedenheid
moet je bij mij zijn!

Ik vind het in ieder geval veelzeggend
dat de Heer zelf
uit die religieuze gerichtheid van David in zijn koningschap
ook wel weer wegstopt.

Als David plannen maakt om een tempel voor de Heer te maken,
dan krijgt hij daar geen ruimte voor.

Teveel bloed aan jouw handen, David,
daar laat Ik me niet door jou in meenemen.

...

Hoe verzekerd
kan het spreken over God zijn?

Slot
Startzondag.

Nieuwe ronde,
nieuwe kansen.

Ook in het spreken en denken over God.

We maken ons niet op
om te verankeren van wat wij vinden dat altijd waar moet zijn,
maar we gaan voort met zoeken
naar waar we Hem mogen vinden.

Meestal sprakeloos,
soms in verwondering stamelend,
maar nooit in beklonken taal.

Amen